

DOI: 10.34015/2523-4552.2026.1.15
УДК 342.9:614.88(477)

Савченко П. Д.,
аспірант Науково-дослідного інституту
приватного права і підприємництва
ім. академіка Ф. Г. Бурчака Національної
академії правових наук України
e-mail: exspertprava@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7838-2902>

Жуков П. І.,
кандидат юридичних наук, ФОРП «Жуков П.І.»
e-mail: cray0000us@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-0239-4285>

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ НАДАННЯ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

У статті здійснено комплексний юридичний аналіз загальних правових засад надання екстреної медичної допомоги в Україні. Обґрунтовано, що екстрена медична допомога посідає особливе місце у системі охорони здоров'я, оскільки забезпечує невідкладне реагування на стани, які безпосередньо загрожують життю чи здоров'ю особи, та виступає одним із практичних механізмів реалізації конституційного права на охорону здоров'я. Мета статті – визначити загальні правові засади надання екстреної медичної допомоги в Україні та з'ясувати їх значення для забезпечення права особи на охорону здоров'я.

Встановлено, що нормативне підґрунтя її надання має багаторівневий характер і охоплює положення Конституції України, Основ законодавства України про охорону здоров'я, Закону України «Про екстрену медичну допомогу», а також підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють порядок дій працівників системи екстреної медичної допомоги, професійну підготовку персоналу, цифрову взаємодію та організаційне забезпечення функціонування відповідної системи.

Доведено, що до основних загальних правових засад надання екстреної медичної допомоги належать нормативна визначеність, невідкладність, доступність, безоплатність, процедурна та організаційна врегульованість, кадрова забезпеченість, цифрова координація та міжвідомча взаємодія. На підставі аналізу офіційних аналітичних і статистичних матеріалів показано, що екстрена медична допомога є одним із найбільш навантажених сегментів системи охорони здоров'я, а тому ефективність її правового регулювання безпосередньо впливає на реальну доступність медичної допомоги для населення.

Окрему увагу приділено значенню екстреної медичної допомоги в умовах воєнного стану, коли її правові засади мають забезпечувати не лише звичайне функціонування системи, а й її стійкість у кризових обставинах, зокрема за умов пошкодження медичної інфраструктури та зростання потреби в невідкладній допомозі. Зроблено висновок, що загальні правові засади надання екстреної медичної допомоги в Україні мають розглядатися як цілісний правовий механізм забезпечення права особи на охорону здоров'я та як важлива передумова стабільного функціонування системи охорони здоров'я в сучасних умовах.

Ключові слова: екстрена медична допомога, право на охорону здоров'я, правове регулювання, система охорони здоров'я, доступність медичної допомоги, воєнний стан, міжвідомча взаємодія, цифрова координація, ЄС.

Постановка проблеми. Право на охорону здоров'я належить до основоположних соціальних прав людини і громадянина та закріплено в конституції України. Відповідно до ст. 49 Конституції України держава зобов'язана створювати умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування [1], а Конституційний Суд України у Рішенні від 29.05.2002 № 10-рп/2002 наголосив, що безоплатна медична допомога в державних і комунальних закладах охорони здоров'я має надаватися у повному обсязі відповідно до потреб людини у збереженні або відновленні здоров'я [2].

У системі гарантій реалізації цього права особливе місце посідає екстрена медична допомога, оскільки саме вона забезпечує невідкладне реагування на стани, що безпосередньо загрожують життю чи здоров'ю особи. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» відносять екстрену медичну допомогу до окремих видів медичної допомоги [3], а Закон України «Про екстрену медичну допомогу» визначає її поняття, систему суб'єктів та базові організаційно-правові параметри надання [4]. Попри це, загальні правові засади

надання екстреної медичної допомоги як цілісна наукова проблема залишаються недостатньо систематизованими, оскільки в чинному законодавстві вони розосереджені між актами різної юридичної сили, а в доктрині переважно аналізуються фрагментарно – через окремі питання доступності, організації або фінансування.

Актуальність такого дослідження суттєво посилюється сучасними умовами функціонування системи охорони здоров'я України. За матеріалами Національної служби здоров'я України у 2026 році екстрена медична допомога надається в межах Програми медичних гарантій, а в невідкладних станах медична допомога надається без направлення та незалежно від наявності декларації з лікарем [5]. Це свідчить, що на нормативному рівні законодавець розглядає екстрену медичну допомогу як максимально доступний вид медичної допомоги, однак така доступність потребує належного правового, організаційного й кадрового забезпечення. У цьому контексті показово, що Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ України) нормативно врегулювало питання підготовки, перепідготовки та підвищення

кваліфікації працівників системи екстреної медичної допомоги, а в офіційних матеріалах міністерства щодо реформи екстреної медичної допомоги окреслено подальші напрями удосконалення освіти, фінансування, принципів роботи персоналу та протоколів надання такої допомоги [6; 7]. Отже, проблема полягає не лише у наявності формального законодавчого регулювання, а й у необхідності наукового осмислення тих правових засад, які забезпечують реальне та належне функціонування системи екстреної медичної допомоги в Україні.

Додаткової гостроти цій проблематиці надає повномасштабна війна, яка зумовила підвищене навантаження на систему екстреної медичної допомоги, пошкодження медичної інфраструктури та необхідність адаптації механізмів реагування до умов особливого періоду. Всесвітня організація охорони здоров'я (далі – ВООЗ) у матеріалах щодо України наголошує, що війна спричиняє перебої в безперервному наданні критично важливих медичних послуг, а тому право на здоров'я та доступ до послуг мають залишатися захищеними навіть у кризових умовах [8]. Показово, що у 2025 році у партнерстві з МОЗ України було розгорнуто п'ять модульних станцій для екстрених медичних команд у Херсонській, Харківській та Дніпропетровській областях, покликаних забезпечити швидший і надійніший доступ до екстреної медичної допомоги в районах, де наявна інфраструктура пошкоджена або більше не функціонує повною мірою [9]. За таких умов дослідження загальних правових засад надання екстреної медичної допомоги в Україні набуває

не лише теоретичного, а й практичного значення, оскільки безпосередньо пов'язане з гарантуванням права особи на охорону здоров'я, стійкістю системи охорони здоров'я та здатністю держави забезпечувати безперервність життєво необхідних медичних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового регулювання охорони здоров'я та механізмів реалізації права на медичну допомогу вже були предметом наукової уваги вітчизняних вчених. Так, у праці В. І. Теремецького та Г. В. Муляр досліджено сучасний стан адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я та окреслено проблеми функціонування відповідного правового механізму [10]. У статті О. В. Батрин, В. І. Теремецького та О. А. Івахненка проаналізовано ефективність нормативно-правових актів, спрямованих на покращення доступу до медичної та реабілітаційної допомоги в період дії воєнного стану, що має безпосереднє значення і для розуміння правових засад надання екстреної медичної допомоги [11]. Близькою за спрямуванням є праця М. Д. Дячука, у якій обґрунтовано значення нормативної інтеграції в системі охорони здоров'я України та підкреслено, що фрагментація структур і функцій негативно позначається на ефективності медичної допомоги [12]. Ці дослідження формують важливе теоретичне підґрунтя для аналізу правових засад надання екстреної медичної допомоги, проте не зосереджуються спеціально на їх комплексному визначенні.

Окремий напрям становлять праці, безпосередньо присвячені організації та функціонуванню системи

екстреної медичної допомоги. Так, у статті Є. Д. Мороз та співавторів на підставі звітів центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф досліджено основні показники діяльності системи екстреної медичної допомоги в Україні [13]. У роботі І. В. Кочіна та О. В. Кошового розкрито питання планування, управління та організації надання екстреної медичної допомоги в осередках надзвичайних ситуацій з великою кількістю постраждалих, що дає змогу глибше осмислити окремі організаційні засади функціонування цієї системи [14]. Водночас навіть у зазначених працях переважає медико-організаційний підхід, тоді як загальні правові засади надання екстреної медичної допомоги в Україні не виступають у них самостійним предметом повноцінного юридичного аналізу.

Поряд із науковими публікаціями, важливе значення для сучасного стану дослідження проблеми мають офіційні аналітичні та емпіричні матеріали. У щорічному звіті ВООЗ про реагування на надзвичайні ситуації в Україні за 2024 рік наголошено, що організація та її партнери продовжували підтримувати надання критично важливих медичних послуг в Україні, водночас сприяючи побудові сталої та стійкої системи охорони здоров'я [6]. Офіційні документи НСЗУ щодо Програми медичних гарантій 2026 року та звітності за 2024 рік відповідно дають можливість оцінити сучасні підходи до гарантування доступу до екстреної медичної допомоги та фактичне навантаження на цю систему [5; 15]. Отже, нинішній стан дослідження проблеми характеризується наявністю доктриналь-

ного, організаційного та емпіричного підґрунтя, однак загальні правові засади надання екстреної медичної допомоги в Україні досі не одержали належного висвітлення в юридичній науці.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні загальних правових засад надання екстреної медичної допомоги в Україні та з'ясуванні їх значення для забезпечення права особи на охорону здоров'я. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: охарактеризувати нормативне підґрунтя надання екстреної медичної допомоги в системі чинного законодавства України; визначити основні загальні правові засади її надання, зокрема нормативну визначеність, невідкладність, доступність, безоплатність, організаційну забезпеченість та міжвідомчу координацію; встановити місце екстреної медичної допомоги в механізмі реалізації права особи на охорону здоров'я в сучасних умовах, у тому числі з урахуванням викликів воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Загальні правові засади надання екстреної медичної допомоги в Україні формуються на кількох взаємопов'язаних рівнях правового регулювання. Їх вихідне конституційне підґрунтя становлять положення ст. 49 Конституції України, відповідно до яких держава зобов'язана створювати умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування, а також правова позиція Конституційного Суду України про обов'язок держави забезпечити надання медичної допомоги в обсязі, що відповідає потребам людини у

збереженні або відновленні здоров'я. Саме в цій площині екстрена медична допомога набуває особливого значення, оскільки її надання безпосередньо пов'язане з відверненням загрози життю чи здоров'ю особи, а отже, з практичною реалізацією однієї з базових конституційних гарантій у соціальній сфері.

На законодавчому рівні загальні правові засади надання екстреної медичної допомоги визначаються насамперед Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та Законом України «Про екстрену медичну допомогу». Основи прямо відносять екстрену медичну допомогу до видів медичної допомоги, що надаються громадянам, а також містять загальне визначення екстреної медичної допомоги як допомоги, що полягає у здійсненні медичними працівниками відповідно до закону невідкладних організаційних, діагностичних і лікувальних заходів [3]. Водночас спеціальний Закон України «Про екстрену медичну допомогу» деталізує її поняття, окреслює систему екстреної медичної допомоги, визначає повноваження центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, права та обов'язки працівників цієї системи, а також засади державного управління у відповідній сфері [4]. Отже, першою загальною правовою засадою надання екстреної медичної допомоги є *нормативна визначеність*, тобто чітке законодавче закріплення її місця в системі охорони здоров'я, правового статусу суб'єктів її надання та загальних правил функціонування відповідної системи.

Разом із тим законодавче регулювання не є вичерпним. На підзаконному рівні загальні правові заса-

ди надання екстреної медичної допомоги конкретизуються нормативно-правовими актами МОЗ України та спільними актами інших органів публічної влади. Наказ МОЗ України від 24.09.2020 № 2179 затвердив нормативно-правові акти з питань надання екстреної медичної допомоги, а також порядок дій працівників системи екстреної (швидкої) медичної допомоги на випадок надзвичайної ситуації [16]. Наказ МОЗ України від 16.02.2024 № 262 унормував підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників системи екстреної медичної допомоги [6]. Крім того, спільний наказ МВС України та МОЗ України від 09.02.2024 № 78/225 закріпив порядок електронної інформаційної взаємодії системи 112 та оперативно-диспетчерських служб центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф [17]. Саме тому другою загальною правовою засадою є *процедурна та організаційна врегульованість*, що забезпечує практичну реалізацію законодавчих положень через деталізовані алгоритми реагування, порядок дій працівників, вимоги до професійної підготовки та правила інформаційної взаємодії.

Однією з основних загальних правових засад надання екстреної медичної допомоги є *невідкладність*. На відміну від інших видів медичної допомоги, у цій сфері вирішальне значення має саме фактор часу: правовий обов'язок системи охорони здоров'я виникає тоді, коли стан особи об'єктивно потребує негайного реагування для врятування життя або мінімізації тяжких наслідків для здоров'я. Невідкладність зумовлює особливий правовий режим функціонування всієї системи екс-

треної медичної допомоги: оперативно-диспетчерську організацію, прискорений порядок прийняття рішень, спеціальні алгоритми виїзду бригад, термінову маршрутизацію пацієнта та пріоритетність медичного втручання над плановими процедурами. Тому невідкладність у цьому випадку є не лише медичною, а й власне юридичною характеристикою, що визначає специфіку правового регулювання відповідної сфери.

Не менш важливими загальними правовими засадами виступають *доступність* і *безоплатність* екстреної медичної допомоги. Офіційні матеріали НСЗУ свідчать, що екстрена медична допомога включена до Програми медичних гарантій, а в невідкладних станах медична допомога надається без направлення та незалежно від наявності декларації з лікарем [5]. У «Посібнику ПМГ 2026» екстрена медична допомога та медицина катастроф віднесені до гарантованих державою медичних послуг [5]. Це означає, що законодавець і органи, відповідальні за реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я, виходять із презумпції максимальної відкритості доступу до цього виду допомоги. Отже, доступність і безоплатність є не другорядними характеристиками, а засадничими правовими орієнтирами, без яких екстрена медична допомога не могла б виконувати свою конституційно значущу функцію.

Самостійне значення серед загальних правових засад надання екстреної медичної допомоги має *організаційна забезпеченість*. Право особи на екстрену допомогу реалізується не через ізольовану дію окремого медичного працівника, а через діяльність спеціально ор-

ганізованої системи, що поєднує диспетчерські служби, бригади екстреної медичної допомоги, центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, а також профільні підрозділи лікарень. У сучасних умовах ця організаційна забезпеченість тісно пов'язана з цифровізацією. За офіційною інформацією МОЗ України, інформаційно-аналітична система «Централь 103» призначена для організації та контролю якості надання екстреної медичної допомоги та є «містком» для обміну інформацією між диспетчерськими службами [18]. Отже, до загальних правових засад надання екстреної медичної допомоги необхідно віднести також *цифрову координацію* як інструмент забезпечення оперативності, безперервності та контрольованості надання відповідної допомоги.

Похідною, але не менш важливою загальною правовою засадою виступає *міжвідомча координація*. Екстрена медична допомога в сучасному правовому полі України вже не обмежується лише межами суто медичної системи. Її ефективно надання передбачає взаємодію центрів екстреної медичної допомоги, органів внутрішніх справ, диспетчерських служб, цифрових систем, а в умовах надзвичайних ситуацій – також інших суб'єктів публічної влади. Саме цим пояснюється значення нормативного врегулювання взаємодії системи 112 та оперативно-диспетчерських служб центрів екстреної медичної допомоги [17]. У правовому сенсі це означає, що держава гарантує особі не лише сам факт існування екстреної медичної допомоги, а й функціонування координаційного механізму, здатного забезпе-

чити реальне та своєчасне прибуття допомоги.

Зміст загальних правових засад надання екстреної медичної допомоги особливо виразно проявляється через офіційні аналітичні та статистичні дані. За звітом НСЗУ про виконання паспорта бюджетної програми на 2024 рік фактична загальна кількість звернень до екстреної медичної допомоги становила 7 318 117, а частка виїздів бригад у загальній кількості звернень склала 66,1 % [15]. Це свідчить, що відповідний вид допомоги має не маргінальне, а системоутворююче значення для всієї сфери охорони здоров'я. За таких умов належне правове регулювання має враховувати не лише абстрактний зміст законодавчих норм, а й реальне навантаження на систему, її ресурсну спроможність і здатність функціонувати безперервно. Саме тому загальні правові засади надання екстреної медичної допомоги повинні включати також орієнтацію на *функціональну спроможність системи*, яка підтверджується емпіричними показниками її діяльності.

Місце екстреної медичної допомоги у механізмі реалізації права особи на охорону здоров'я визначається тим, що саме вона забезпечує найбільш інтенсивну, безпосередню та своєчасну форму державного реагування на загрозу життю чи здоров'ю. Якщо інші види медичної допомоги переважно пов'язані з плановим лікуванням, профілактикою, тривалим супроводом або спеціалізованим втручанням, то екстрена медична допомога виконує функцію первинного правозахисного бар'єра, який не допускає втрати людиною можливості реалізувати саме право на життя і здоров'я через

організаційну бездіяльність держави. Саме тому вона є не лише окремим видом медичної допомоги, а й важливою складовою механізму реалізації конституційного права на охорону здоров'я. У цьому сенсі загальні правові засади її надання набувають значення загальних гарантій реалізації відповідного права.

У сучасних умовах, особливо в період дії воєнного стану, місце екстреної медичної допомоги у механізмі реалізації права на охорону здоров'я ще більше посилюється. У своєму щорічному звіті за 2024 рік ВООЗ зазначає, що попри триваючу війну організація та її партнери продовжували підтримувати надання критично важливих медичних послуг в Україні, одночасно сприяючи побудові сталої та стійкої системи охорони здоров'я [14]. У березні 2026 року ВООЗ повідомила про створення модульних станцій для екстрених медичних команд у прифронтових регіонах України; за офіційним повідомленням, ці станції покликані забезпечити швидший і надійніший доступ до екстреної медичної допомоги, особливо там, де існуюча медична інфраструктура пошкоджена або функціонує не повністю [9]. Це означає, що в умовах війни до загальних правових засад надання екстреної медичної допомоги додається ще одна важлива складова – *стійкість системи в особливий період*, тобто здатність правового та організаційного механізму зберігати функціональність навіть за умов руйнування інфраструктури, перебоїв енергопостачання, ускладненої логістики та інших кризових чинників.

Отже, загальні правові засади надання екстреної медичної допомоги в Україні охоплюють: нормативну

визначеність, процедурну та організаційну врегульованість, невідкладність, доступність, безоплатність, організаційну й кадрову забезпеченість, цифрову координацію, міжвідомчу взаємодію та стійкість системи в умовах особливого періоду. Саме сукупність цих засад дозволяє розглядати екстрену медичну допомогу не лише як один із видів медичної допомоги, а як цілісний правовий механізм забезпечення права особи на охорону здоров'я в Україні.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави дійти висновку, що загальні правові засади надання екстреної медичної допомоги в Україні мають комплексний і багаторівневий характер та формуються на конституційному, законодавчому й підзаконному рівнях. Їх нормативне підґрунтя становлять, з одного боку, конституційні гарантії права на охорону здоров'я та правова позиція Конституційного Суду України щодо обов'язку держави забезпечити надання медичної допомоги в обсязі, що відповідає потребам особи, а з іншого – спеціальні приписи Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», Закону України «Про екстрену медичну допомогу», а також підзаконні нормативно-правові акти МОЗ України та спільні акти інших органів публічної влади, які конкретизують порядок надання екстреної медичної допомоги, підготовку її працівників, алгоритми дій у надзвичайних ситуаціях і механізми міжвідомчої взаємодії. Це дає підстави розглядати екстрену медичну допомогу не лише як окремий вид медичної допомоги, а як цілісний правовий механізм практичного за-

безпечення права особи на охорону здоров'я.

Під час дослідження встановлено, що до основних загальних правових засад надання екстреної медичної допомоги в Україні належать нормативна визначеність, невідкладність, доступність, безоплатність, процедурна й організаційна врегульованість, кадрова забезпеченість, цифрова координація та міжвідомча взаємодія. На відміну від інших видів медичної допомоги, екстрена медична допомога функціонує в умовах підвищеної часової чутливості, а тому її правова природа визначається передусім необхідністю негайного реагування на загрозу життю чи здоров'ю особи. Водночас офіційні матеріали НСЗУ підтверджують, що екстрена медична допомога входить до Програми медичних гарантій, є безоплатною та надається без направлення і незалежно від наявності декларації з лікарем. Це свідчить, що доступність і безоплатність у цій сфері є не факультативними характеристиками, а засадничими правовими орієнтирами, без яких неможливе належне забезпечення права особи на охорону здоров'я.

Окремо обґрунтовано, що важливою складовою загальних правових засад надання екстреної медичної допомоги є належна організаційна та функціональна спроможність відповідної системи. Емпіричні дані НСЗУ щодо мільйонів звернень по екстрену медичну допомогу та значної частки виїздів бригад у структурі цих звернень підтверджують, що вона є одним із найбільш навантажених сегментів системи охорони здоров'я. Саме тому правове регулювання цієї сфери повинно бути орієнтоване не лише на формальне закріплення пов-

новажень суб'єктів, а й на підтримання реальної кадрової, організаційної, цифрової та координаційної спроможності всієї системи.

Додатково встановлено, що в умовах воєнного стану загальні правові засади надання екстреної медичної допомоги набувають особливого значення, оскільки мають забезпечувати не лише звичайне функціонування системи, а й її стійкість у кризових обставинах. Підтримка критично важливих медичних послуг, розвиток додаткової інфраструктури для екстрених медичних команд у прифронтових регіонах, а також необхідність збереження безперервного доступу до екстреної допомоги в

умовах пошкодження медичної інфраструктури свідчать, що в сучасних умовах екстрена медична допомога виступає одним із базових елементів життєстійкості системи охорони здоров'я України. У зв'язку з цим перспективним напрямом удосконалення законодавства є подальше посилення нормативної узгодженості між базовими законами та підзаконними актами у частині організації надання екстреної медичної допомоги, підготовки персоналу, цифрової взаємодії, маршрутизації пацієнтів і гарантування безперервності функціонування цієї системи в особливий період.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.02.2026).
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» (справа про безоплатну медичну допомогу) від 29.05.2002 № 10-рп/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v010p710-02> (дата звернення: 14.02.2026).
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 14.02.2026).
4. Про екстрену медичну допомогу : Закон України від 05.07.2012 № 5081-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5081-17#Text> (дата звернення: 14.02.2026).
5. Національна служба здоров'я України. Посібник ПМГ 2026. 31.03.2026. URL: https://academy.nszu.gov.ua/pluginfile.php/207391/mod_folder/content/0/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9F%D0%9C%D0%93_2026.pdf (дата звернення: 14.02.2026).
6. Деякі питання підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників системи екстреної медичної допомоги : наказ МОЗ України від 16.02.2024 № 262. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0535-24> (дата звернення: 14.02.2026).
7. Міністерство охорони здоров'я України. Реформа екстреної медичної допомоги: працювати, щоб рятувати життя. 14.08.2017. URL: <https://moz.gov.ua/uk/reforma-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-pracjuvati-schob-rjativati-zhittja> (дата звернення: 14.02.2026).
8. World Health Organization. Ukraine emergency : Overview. URL: <https://www.who.int/europe/emergencies/situations/ukraine-emergency> (дата звернення: 17.02.2026).

9. World Health Organization. WHO establishes modular ambulance stations to strengthen emergency medical response in Ukraine. News release. 18.03.2026. URL: <https://www.who.int/europe/news/item/18-03-2026-who-establishes-modular-ambulance-stations-to-strengthen-emergency-medical-response-in-ukraine> (дата звернення: 15.02.2026).

10. Теремецький В. І., Муляр Г. В. Сучасний стан адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2020. № 43. С. 48–51. DOI: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2020.43.10>

11. Батрин О. В., Теремецький В. І., Івахненко О. А. Правові гарантії доступності медичної та реабілітаційної допомоги в період дії воєнного стану. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. 2024. Вип. 2 (15). С. 46–58. DOI: [https://doi.org/10.33244/2617-4154-2\(15\)-2024-46-58](https://doi.org/10.33244/2617-4154-2(15)-2024-46-58).

12. Дячук М. Д. Нормативна інтеграція в сфері охорони здоров'я України. *Клінічна та профілактична медицина*. 2025. № 1. С. 153–161. DOI: <https://doi.org/10.31612/2616-4868.1.2025.18>

13. Мороз Є. Д., Близнюк М. Д., Волошин В. Д., Хорошун Е. М., Тодуров І. М., Печиборщ В. П., Якимець В. М. Екстрена медична допомога в Україні в 2020 році, основні показники діяльності. *Харківська хірургічна школа*. 2021. № 3(108). С. 48–54. DOI: <https://doi.org/10.37699/2308-7005.3.2021.10>

14. World Health Organization. Regional Office for Europe. *WHO's response to health emergencies in Ukraine: annual report 2024*. Copenhagen, 2025. 26 p. URL: <https://www.who.int/europe/publications/i/item/WHO-EURO-2025-12500-52274-80390> (дата звернення: 15.02.2026).

15. Національна служба здоров'я України. Звіт про виконання паспорта бюджетної програми на 2024 рік. URL: <https://backend.nszu.gov.ua/storage/application/25/07/29/LJa0aqn9PS6JbkkXhpJhjJUAХcYx1V85IOaPlAkL.pdf> (дата звернення: 15.02.2026).

16. Про затвердження нормативно-правових актів з питань надання екстреної медичної допомоги : наказ МОЗ України від 24.09.2020 № 2179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1192-20#Text> (дата звернення: 15.02.2026).

17. Про затвердження Порядку електронної інформаційної взаємодії інформаційно-комунікаційної системи 112 та інформаційно-комунікаційних систем оперативно-диспетчерських служб центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф для забезпечення виклику екстреної медичної допомоги в Україні за єдиним телефонним номером 112 : спільний наказ МВС України, МОЗ України від 09.02.2024 № 78/225. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0289-24#Text> (дата звернення: 15.02.2026).

References

1. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] dated June 28, 1996 No. 254k/96-VR. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 53 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhennia chastyny tretoi statii 49 Konstytutsii Ukrainy «u derzhavnykh i komunalnykh zakladakh okhorony zdorovia medychna dopomoha nadaietsia bezoplatno» (sprava pro bezoplatnu medychnu dopomogu) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case regarding the official interpretation of the provision of part three of Article 49 of the Constitution of Ukraine "in state and communal healthcare facilities, medical care is provided free of

charge" (Case on free medical care)] dated May 29, 2002 No. 10-rp/2002. <https://zakon.rada.gov.ua/go/v010p710-02>

3. Zakon Ukrainy Pro osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia [Law of Ukraine On Fundamentals of Health Legislation of Ukraine] dated November 19, 1992 No. 2801-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

4. Zakon Ukrainy Pro ekstrenu medychnu dopomohu [Law of Ukraine On Emergency Medical Assistance] dated July 5, 2012 No. 5081-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5081-17#Text>

5. National Health Service of Ukraine. (2026). Posibnyk PMH 2026 [Guide to the Program of Medical Guarantees 2026]. March 31, 2026. https://academy.nszu.gov.ua/pluginfile.php/207391/mod_folder/content/0/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9F%D0%9C%D0%93_2026.pdf

6. Nakaz MOZ Ukrainy Deiaki pytannia pidhotovky, perepidhotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii pratsivnykiv systemy ekstrenoi medychnoi dopomohy [Order of the Ministry of Health of Ukraine On Some Issues of Training, Retraining and Advanced Training of Emergency Medical Services Personnel] dated February 16, 2024 No. 262. <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0535-24>

7. Ministry of Health of Ukraine. (2017). Reforma ekstrenoi medychnoi dopomohy: pratsiuvaty, shchob riatuvaty zhyttia [Reform of emergency medical assistance: work to save lives]. August 14, 2017. <https://moz.gov.ua/uk/reforma-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi-pracjuvati-schob-rjativati-zhittja>

8. World Health Organization. Ukraine emergency : Overview. <https://www.who.int/europe/emergencies/situations/ukraine-emergency>

9. World Health Organization. (2026, March 18). WHO establishes modular ambulance stations to strengthen emergency medical response in Ukraine. News release. <https://www.who.int/europe/news/item/18-03-2026-who-establishes-modular-ambulance-stations-to-strengthen-emergency-medical-response-in-ukraine>

11. Teremetskyi, V. I., & Muliar, H. V. (2020). Suchasnyi stan administratyvno-pravovoho zabezpechennia realizatsii prava na okhoronu zdorovia [Current state of administrative and legal support for the realization of the right to health]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Yurysprudentsiia* [Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Jurisprudence], (43), 48-51. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2020.43.10>

12. Batryn, O. V., Teremetskyi, V. I., & Ivakhnenko, O. A. (2024). Pravovi harantii dostupnosti medychnoi ta reabilitatsiinoi dopomohy v period dii voiennoho stanu [Legal guarantees of the availability of medical and rehabilitation care during martial law]. *Irpinskyi yurydychnyi chasopys* [Irpın Law Journal], 2 (15), 46-58. [https://doi.org/10.33244/2617-4154-2\(15\)-2024-46-58](https://doi.org/10.33244/2617-4154-2(15)-2024-46-58)

13. Diachuk, M. D. (2025). Normatyvna intehratsiia v sferi okhorony zdorovia Ukrainy [Regulatory integration in the healthcare sector of Ukraine]. *Klinichna ta profilaktychna medytsyna* [Clinical and Preventive Medicine], 1, 153-161. <https://doi.org/10.31612/2616-4868.1.2025.18>

14. Moroz, Ye. D., Blyzniuk, M. D., Voloshyn, V. D., Khoroshun, E. M., Todurov, I. M., Pechyborshch, V. P., & Yakymets, V. M. (2021). Ekstrena medychna dopomoha v Ukraini v 2020 rotsi, osnovni pokaznyky diialnosti [Emergency medical assistance in Ukraine in 2020, main activity indicators]. *Kharkivska khirurgichna shkola* [Kharkiv Surgical School], 3(108), 48-54. <https://doi.org/10.37699/2308-7005.3.2021.10>

15. World Health Organization. Regional Office for Europe. (2025). WHO's response to health emergencies in Ukraine: annual report 2024. Copenhagen. <https://www.who.int/europe/publications/i/item/WHO-EURO-2025-12500-52274-80390>

16. National Health Service of Ukraine. (2024). Zvit pro vykonannya pasporta biudzhetnoi prohramy na 2024 rik [Report on the implementation of the budget program passport for 2024]. <https://backend.nszu.gov.ua/storage/application/25/07/29/LJa0aqn9PS6JbkkXhpJhjjUAXcYx1V85IOaPIAkL.pdf>

17. Nakaz MOZ Ukrainy Pro zatverdzhennia normatyvno-pravovykh aktiv z pytan nadannia ekstrenoi medychnoi dopomohy [Order of the Ministry of Health of Ukraine On approval of regulatory acts on the provision of emergency medical assistance] dated September 24, 2020 No. 2179. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1192-20#Text>

18. Spilnyi nakaz MVS Ukrainy, MOZ Ukrainy Pro zatverdzhennia Poriadku elektronnoi informatsiinoi vzaiemodii informatsiino-komunikatsiinoi systemy 112 ta informatsiino-komunikatsiinykh system operatyvno-dyspetcherskykh sluzhb tsentriv ekstrenoi medychnoi dopomohy ta medytsyny katastrof dlia zabezpechennia vyklyku ekstrenoi medychnoi dopomohy v Ukraini zaiedynym telefonnym nomerom 112 [Joint Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Ministry of Health of Ukraine On approval of the Procedure for electronic information interaction of the information-communication system 112 and information-communication systems of operational-dispatch services of emergency medical assistance and disaster medicine centers to ensure the call for emergency medical assistance in Ukraine by a single phone number 112] dated February 09, 2024 No. 78/225. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0289-24#Text>

Savchenko D. P., Graduate Student of the Research Institute of Private Law and Entrepreneurship named after academician F. G. Burchak of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine

e-mail: expertprava@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7838-2902>

Zhukov P. I., Candidate of Law, Individual Entrepreneur Zhukov P. I.

e-mail: cray0000us@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-0239-4285>

General Principles of the Provision of Emergency Medical Care in Ukraine

The article presents a comprehensive legal analysis of the general legal principles governing the provision of emergency medical care in Ukraine. It is substantiated that emergency medical care occupies a special place in the health care system, as it ensures an immediate response to conditions that directly threaten a person's life or health and serves as one of the practical mechanisms for the implementation of the constitutional right to health care.

The purpose of the article is to determine the general legal principles governing the provision of emergency medical care in Ukraine and to clarify their significance for ensuring an individual's right to health care.

It is established that the regulatory framework for its provision has a multi-level character and includes the provisions of the Constitution of Ukraine, the Fundamentals of Ukrainian Health Care Legislation, the Law of Ukraine "On Emergency Medical Care", as well as subordinate normative legal acts regulating the procedure for the actions of emergency medical care personnel, professional

training of staff, digital interaction, and organizational support for the functioning of the relevant system.

It is proved that the main general legal principles governing the provision of emergency medical care include normative certainty, urgency, accessibility, gratuitousness, procedural and organizational regulation, staffing support, digital coordination, and interagency interaction. Based on the analysis of official analytical and statistical materials, it is shown that emergency medical care is one of the most heavily burdened segments of the health care system, and therefore the effectiveness of its legal regulation directly affects the real accessibility of medical care for the population.

Particular attention is paid to the importance of emergency medical care under martial law, when its legal principles must ensure not only the ordinary functioning of the system, but also its resilience in crisis circumstances, in particular under conditions of damaged medical infrastructure and an increased need for urgent assistance. It is concluded that the general legal principles governing the provision of emergency medical care in Ukraine should be regarded as an integral legal mechanism for ensuring the individual's right to health care and as an important precondition for the stable functioning of the health care system under current conditions.

Keywords: *emergency medical care, right to health care, legal regulation, health care system, accessibility of medical care, martial law, interagency interaction, digital coordination, EU.*

Цитування за ДСТУ 8302:2015: Савченко П. Д., Жуков П. І. Загальні засади надання екстреної медичної допомоги в Україні. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2026. № 1(35). С. 5–12. DOI: <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2026.1.15>

Citation APA: Husarov, S. M., & Kyrychenko O. Y. (2026). Zahalni zasady nadannia ekstrenoi medychnoi dopomohy v Ukraini [General principles of the provision of emergency medical care in Ukraine]. *Bulletin of the Penitentiary association of Ukraine, 1(35)*, 5–12. <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2026.1.15>

Внесок авторів. Автори спільно здійснили концептуалізацію дослідження, аналіз джерел, підготовку тексту статті та формулювання висновків. Усі автори ознайомилися з остаточною версією рукопису, схвалили її та погодилися з поданням статті до публікації.

Академічна доброчесність. Автори підтверджують оригінальність, точність і достовірність тексту статті та наведених у ній результатів, а також дотримання основних принципів і правил академічної доброчесності.

Використання інструментів штучного інтелекту. Автори засвідчують, що під час підготовки цієї статті інструменти штучного інтелекту не використовувалися.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність реального чи потенційного конфлікту інтересів.

Фінансування. Дослідження виконано в межах наукової діяльності авторів у відповідних установах і не мало окремого зовнішнього фінансування.

Author Contributions. The authors jointly conceptualized the study, analyzed the sources, prepared the text of the article, and formulated the conclusions. All authors reviewed the final version of the manuscript, approved it, and agreed to submit the article for publication.

Academic Integrity Statement. The authors confirm the originality, accuracy, and reliability of the text of the article and the results presented therein, as well as compliance with the basic principles and rules of of academic integrity.

Use of Artificial Intelligence Tools. The authors certify that no artificial intelligence tools were used in the preparation of this article.

Conflict of Interest. The authors declare that there is no actual or potential conflict of interest.

Funding. The study was carried out within the framework of the authors' academic activity at their respective institutions and received no specific external funding.

Надійшла: 21.02.2026

Прийнята до друку: 29.03.2026

Опублікована: 30.04.2026

Received: 21 February 2026

Accepted for publication: 29 March 2026

Published: 30 April 2026